

PŘÍBĚHY NAŠICH SOUSEDŮ

„Když můžu, tak na válku nevzpomínám. Je to hrůza.“

Příběh paní Zdenky Prokopové

V rámci projektu Příběhy našich sousedů, jsme navštívili spolu s panem učitelem Strouhalem pamětnici 2. světové války ve městě Brně, paní Zdenku Prokopovou, rozenou Wilkovou.

Zdenka Prokopová, nyní žije v Domově pro seniory Kociánka, Narodila se v roce 1922 v Brně. Spolu s rodiči, starší sestrou a sestřenicí žila na ulici Česká.

Paní Prokopová s rodiči a sestrou

Třípatrový činžovní dům byl zároveň sídlem redakce Lidových novin. Zde jako malá holčička měla možnost vídat mnoho známých českých spisovatelů, např. bratry Čapkovy, J. Mahena, Karafiáta a další.

Její dětství bylo šťastné. Oba rodiče se dětem velmi věnovali, podporovali jejich zájmy. Na život před válkou vzpomíná s úsměvem.

Po obsazení republiky se vše začalo měnit. Ulice zaplnily skupiny německých mladíků - mužů s bílými punčochami. Jejich agresivního vystupování se všichni obávali. Vztahy se narušili i mezi místními obyvateli. Sílila protižidovská agrese. Lidé, kteří byli dříve kamarády, se nyní přehlíželi.

Jakou smutnou událost paní Prokopová zmiňuje příběh spřátelené rodiny, kde otec Žid se strachu z budoucnosti zastřelil syna a poté i sebe.

Z České ulice se časem stala ulice Němců. Pochodování německých studentů, jejich hlasité projevy a bubnování šířily obavy.

Nejhorší však teprve mělo přijít. Otec, Oldřich Wilka, pracující jako účetní drah byl součástí asi 20-ti členné skupiny, která organizovala tajný převoz zbraní a nábojů do Brna. V únoru 1940 přišla do jejich bytu policie, vyzvala otce, aby si vzal nejnnutnější věci a odvedla jej z domu. Celé 4 roky nebyla rodina o jeho věznění řádně informována. Roku 1944 byl odsouzen za vlastizradu vůči Říši. Poprava se konala ve Frankfurtu nad Mohanem. Den před popravou odjela matka spolu se sestřenicí paní Prokopové do Frankfurtu, aby se naposledy rozloučila s manželem. Jejich setkání bylo bolestné.

Maminka jí říkala, že ji za ním pustili, ale jen za drát. Svého manžela nepoznávala. Přišel takový bělovlasý stařeček s podlomeným zdravím, vytlučené všechny zuby. Před zatčením to byl vysoký, vytrénovaný sportovec v nejlepších letech. Bylo mu 41 let. Dovolili jim se dotknout prsty. Maminka nemohla ani promluvit. Dlouho potom nespala, křičela ze spaní. Rychle se rozloučili, tatínek řekl mamince, dej pozor na děvčata, ať dokončí školu. Protože mu nemohly psát, nevěděl, že školy zavírají a že jeho starší dcera musela před maturitou školu opustit. Rozloučení bylo krátké a plné smutku.

Dodnes se paní Prokopová nevyrovnala s tím, jak si mohli dovolit zabít člověka pod gilotinou. To se dělalo v dávných dobách, kdy ještě civilizace nebyla vyspělá.

Období po otcově zatčení bylo pro rodinu bojem o každodenní přežití. Maminka po návratu z návštěvy byla zlomená, navíc nedostávala žádné peníze, protože byl její manžel označen za zrádce. Až po delší době byl mamince vyměřen důchod. Ten byl natolik směšný, že stačil jen na zaplacení nájmu.

Rodina proto spoléhala na starší dceru, sestru paní Pokopové. Ta však onemocněla tuberkulózou a dlouhodobě pak pobývala v lázních.

Jejich maminka postupně prodávala vše, co měla připravené pro své dcery, prodávala i šperky, které dostala od svého manžela.

S pomocí v tu dobu přispěchali otcovi kolegové z kanceláře. Snažili se rodině pomáhat ze všech sil. Nosili chleba, vajíčka, pomáhali s prodejem věcí, za získané peníze pak nakupovali potraviny.

Spolu s nimi bydlela Marie, sestřenice, které umřela maminka. Její otec byl legionář. Také pro něj si přišli Němci. Dostal se do Mauthausenu, kde pracoval v lomu. Konce války se nedožil, umřel v Mauthausenu.

Paní Prokopová vzpomíná, že to byl statný chlap, věk skoro 60 let, který přežil již 1. světovou válku. Vrátil se v posledním transportu, protože uvízli někde na Sibíři. Všechny vlaky jim ujely, tak čekali na nějaký jiný vlak, pak se dostali na loď do Vladivostoku, pak se stavovali ještě v Indii. Tak se vrátil z války až v roce 1922.

Paní Prokopová s manželem

Během fronty se paní Prokopová vdala a porodila dítě. Mateřská tehdy byla 3 týdny. Protože byla paní Prokopová po narození dcery těžce nemocná, trvala její mateřská 6 týdnů. Po té si začala hledat práci. Bylo to velmi obtížné. Jednak neměla dostudovanou školu a také měla v záznamech uvedeny informace o zatčení otce. Opět pomohli tatínkovi kolegové a sehnali jí místo na hlavním nádraží. Stala se telegrafistkou. Její manžel Jarek byl pracovně nasazen v Adamově. Péči o dítě převzala babička - matka paní Prokopové. V té době bydleli v brněnské městské části Tábor.

Do konce války zbýval rok a fronta se přiblížila k Brnu. Při bombardování se schovávali v krytu. Byl to vlastně sklep domu, v němž bydleli, jehož okna byla zavalena hlínou. Tak byl sklep alespoň z části chráněn.

Paní Prokopová vzpomíná na událost 20. 11. 1943, kdy byla u lékaře a proto nechala svou matku s dítětem doma. Když začalo bombardování, nacházela se na Žerotínově náměstí v budově ředitelství drah. Po vyhlášení náletu se měli všichni schovat do krytu. Prožívala velký strach. Věděla, že její dcera je s babičkou doma. Netušila jestli jsou v pořádku. Proto se rozeběhla domů. Dostala se až do středu ulice Veveří, další část ulice byla uzavřena. Zde se už musela spolu s ostatními schovat do sklepa. Tehdy viděla, jak kolem projíždějící tramvaj zasáhla střela. Všichni byli mrtví. Po bombardování se snažila, co nejrychleji dostat domů ke své dceři. Běžela až do Tábora. Dnes prý ani neví, jak byla schopná tuto vzdálenost uběhnout. Našla svou matku vyděšenou, jak křečovitě svírá její dítě. V zápětí dorazil i její manžel. Adamov byl také zasažen náletem. Naštěstí všichni vyvázli zdraví. Na druhý den Brno opustili.

Sestřenice Marie získala azyl v domku u známého malíře. Na nějaký čas tak přesídlili na Vysočinu do obce Sněžné na Moravě. Malý dřevěný domek měl 2 místnosti. Rodina paní Prokopové spolu s malířem obývala jednu místnost - tedy asi 7 lidí. V druhé místnosti žili manželé z Podkarpatské Rusi. Tehdy se velmi spřátelili a i po válce se navštěvovali.

Paní Prokopová s dcerami

Pan Prokop na Vysočině nezůstal, musel se vrátit do práce. Po čase se rozhodli pro návrat všichni. V Brně mělo být v tu chvíli bezpečno. Příjezdem do Brna začalo bombardování. Schovali se proto ve sklepě. Zde však bylo velmi málo místa, protože tam bylo uloženo uhlí. Dům měl dvě sušárny. V jedné bydlela rodina starších manželů. Paní

Prokopová je prosila, aby zde mohli zůstat. Jim však vadilo dítě, které by je rušilo. Poslali je do druhé sušárny. Tu obývala rodina se dvěma dětmi. Byli rozloženi po celé místnosti. Ani oni nebyli ochotni se uskromnit na úkor dalších příchozích. Uprostřed místnosti stála kamna a komín. Tam našla rodina paní Prokopové spolu se třemi Ruskami útočiště.

**Setkání s paní Prokopovou
v DS Kociánka**

Jednou se vypravili k tetě, která bydlela v Jiráskově čtvrti. Tam se střetli s německými tanky. Stačili se schovat v přízemí domku. Na okna zavěsili deky a okna ucpali peřinami. To je zachránilo. Rány se ozývaly ze všech stran. Okna v patrech byla vysypaná. Když střelba ustala, vzal pan Prokop dceru a utíkal s ní domů do Tábora. Paní Prokopová spěchala i s tetou za nimi. Až doma si uvědomili, jaké měli štěstí.

Vzpomínky na válku jsou pro ni i po těch dlouhých letech velmi bolestné. Na tu hrůzu, mrtvá těla Němců, Rusů a Čechů nemůže dodnes zapomenout.

Celé své vyprávění uzavírá větou: *"Když můžu, tak na válku nevzpomínám. Je to hrůza."*

Příběh zpracovali žáci 7. ročníku ZŠ Mutěnická, Brno:

David Čech

Martin Dobšík

Petr Drápal

Martin Karpíšek

Jakub Velecký